



LUND UNIVERSITY

Recension: Släktforskarnas årsbok 2021

Wienberg, Asger

Published in:
Svensk genealogisk tidskrift

2021

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Wienberg, A. (2021). Recension: Släktforskarnas årsbok 2021. *Svensk genealogisk tidskrift*, 2021(2), 119–121.

Total number of authors:
1

Creative Commons License:
Ospecificerad

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

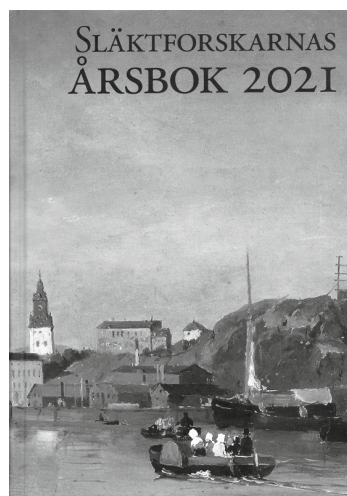
PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Recension: Släktforskarnas årsbok

2021

Ted Rosvall (red.). Sundbyberg: Sveriges släktforskarförbund 2021. 356 sidor. ISBN 9789189310056. ISSN 0280-3984.

Släktforskarnas årsbok 2021 är den trettiofjärde sedan starten 1988. Årsboksredaktören Ted Rosvall blickar i förordet tillbaka till just de första årgångarna av skriften, som hölls samman av övergripande teman, såsom stadsbor eller migration. Med inspiration härifrån inleds den föreliggande årsboken med ett särskilt avsnitt – tio kortare artiklar som upptar ungefär en femtedel av det totala sidantalet – ägnat åt DNA-släktforskning. I övrigt bjuder årsboken som vanligt på ett brett spektrum av ämnen. Flera släktutredningar varvas med biografiskt, historiskt och metodologiskt inriktade artiklar. Geografiskt avhandlas



Sverige, USA och Danmark. Den kronologiska spännvidden omfattar medeltid till nutid, men bortsett från DNA-artiklarna ligger tyngdpunkten på 1700- och 1800-talen. Majoriteten av författarna är fritidssläktforskare, men här återfinns också flera yrkesverksamma historiker.

Avdelningen »DNA-berättelser« är ett smörgåsbord av individuella historier, ofta både spännande och välskrivna, med exempel på hur DNA-forskning framgångsrikt kombinerats med vanliga källstudier. Berättandet är i allmänhet personligt – flera gånger känslofyllt och existentiellt laddat – och ligger nära forskningsprocessen och dess kronologi; avståndet till den traditionella, sakliga släktutredningen är alltså långt. Tyvärr infinner sig snart en viss mättnadskänsla, trots att flertalet artiklar var för sig är fängslande. Detta beror kanske främst på att de presenterade lösningarna av olika släktgåtor i många fall är avhängiga slumpen eller ett stort mått tur – till exempel genom att en okänd släkting vid en lämplig tidpunkt råkat göra ett DNA-test – vilket gör det rimligt att fråga vari det allmänna intresset består och om läsaren egentligen erhåller några djupare lärdomar. Här hade en större andel mer systematiskt genomförda undersökningar kunnat förhöja det metodologiska värdet.

Efter DNA-avsnittet följer elva artiklar som utgör bokens stomme och

här återfinns flera guldkorn. Till dessa hör Kaj Ove Rolands biografiska skildring av sin farmors farfar Per Andersson, som i likhet med många andra skåningar utvandrade till Bornholm på 1800-talet. Trots källmaterialets knapphet är Rolands skildring både levande och väldokumenterad samtidigt som den skickligt placerar individerna i deras historiska kontext, bland annat med hjälp av minnesuppteckningar från den aktuella miljön.

Ett annat förtjänstfullt bidrag är skrivet av Carl Mikael Carlsson och handlar om den västmanländska allmogegenealogin »Ekeroten« från 1800-talet. I artikeln behandlas såväl stamtavlan i sig som släkten bakom – ett bidrag till genealogins historiografi som bland annat diskuterar förekomsten av en kollektiv släktidentitet, motiven bakom upprättandet av stamtavlan samt de nyttjade insamlingsmetoderna och redovisningsprinciperna.

Ytterligare en artikel som förtjänar att framhävas är Göran Sparrlöfs text om släktgården Läsäng, belägen i småländska Tabergs bergslag, och de personer som var gårdens ägare från 1500-talets mitt till 1900-talets början. Även i detta fall är kontextualiseringen god och trots att framställningen är faktaspäckad är den både välskriven och tydligt strukturerad. Något som bidrar till detta intryck är det föredömliga bruket av kartor, som inte bara illustrerar texten utan även inkluderas i skildringen.

Årsbokens form bidrar oundvikligen till att kvaliteten hos de olika bidragen skiftar och det finns artiklar som i varierande grad hade tjänat på att omarbetas eller rentav publiceras i ett annat sammanhang. Kerstin Jonmyrens artikel om ett hus i gotländska Burgsvik är ett exempel på det sistnämnda och saknar till synes både allmänintresse och genealogisk anknytning. Anekdoter och utvecklingar om perifera ämnen skymmer den röda tråden; hit hör större delen av de avsnitt som handlar om tiden före 1800-talet – inklusive det historiskt tvivelaktiga påståendet att Visby brandskattades 1361 (s. 118) – liksom berättelsen om en sketch uppförd av de avlägsna släktingarna Ulf Adelsohn och Carl XVI Gustaf (s. 125).

Avsaknaden av en frågeställning och ett klart formulerat syfte är ett problem som gör sig påmint i flera bidrag. Som läsare är det till exempel svårt att se nyttan med den artikel Barbro Nordlöf har skrivit utifrån ett antal handplockade exempel på självmord i förfluten tid. Även Mats Petterssons berättelse om Anna Catharina Skyttes ättlingar är oklar, med korsreferenser och kronologiska språng framåt och bakåt, och den består huvudsakligen av en samling anekdoter. På samma sätt är det svårt att urskilja någon kärnfråga i Ted Rosvalls avslutande bidrag om sin mormors morfar, en smed emigrerad till USA, och hans familj. Jakten på ledtrådar i källorna följs på nära håll, men det är inte något ovanligt material som används och vad som egentligen är av intresse för en bredare läsekrets är inte uppenbart. Flera av fotografierna saknar för övrigt beskrivning, något som gör det omöjligt för utomstående att veta vilka personer de föreställer.

En välkommen nyhet i årsboken är det avsnitt som innehåller rättelser och tillägg till tidigare publicerade artiklar. Som bekant är släktforskning en ständigt pågående process, och redan offentliggjorda forskningsresultat kan behöva revideras. Därför är det värdefullt att Olle Elm återvänder till musikerfamiljen Grötter genom att redovisa nya fynd ur en senare utkommen musikhistorisk bok av Jan Olof Rudén, som i sin tur kompletteras på flera punkter. Göran Sparrlöf har också tagit tillfället i akt att rätta till ett tekniskt missöde och ett sakfel i två tidigare artiklar. Förhoppningsvis kommer fler författare att utnyttja möjligheten att inkomma med rättelser och tillägg framöver.

I årets utgåva, liksom tidigare, är bruket av källhänvisningar och referenslistor mycket ojämnt. Några artiklar saknar hänvisningar helt och hållet, och i övriga varierar utformningen av dem. För att exemplifiera med några redan nämnda bidrag lyser källhänvisningarna helt med sin frånvaro i Kerstin Jonmyrens redogörelse för huset i Burgsvik, och i Barbro Nordlöfs text om historiska självmord återfinns endast bristfälliga referenser till källor och litteratur. Det är inte heller lätt att uppfatta om Mats Petterssons artikel om Anna Catharina Skyttes efterkommande bidrar med några nya uppgifter, eftersom den verkar bygga på tidigare litteratur – och Wikipedia (s. 294). Några originalkällor åberopas i varje fall inte. Även när det gäller illustrationerna finns det ofta inga uppgifter om varifrån de hämtats. Släktforskning borde dock kunna behandlas som all annan forskning, vilket kräver transparens i redovisningen av hur källmaterial och andras arbeten kommit till nytta. Värdet av en artikel sjunker om ursprunget till uppgifterna i den inte går att spåra. Krav på källhänvisningar och en enhetligt utformad referenshantering hade kunnat motverka detta.

Till det yttre är årsboken stilfullt utformad, vilket även gäller stora delar av innehållet. Det finns emellertid ett antal saker att anmärka på av mer estetisk art, som var för sig är tämligen små men sammantaget drar ned helhetsintrycket och minskar känslan av enhetlighet. Hit hör den frekventa användningen av kursiveringar och fetstil, bruket av versaler och utrops-tecken som förstärkningsmedel, inkonsekvenser i styckemarkeringen och förekomsten av illustrationer av sämre teknisk kvalitet. Det ska också nämnas att det saknas en författarpresentation till den inledande artikeln.

Sammanfattningsvis erbjuder *Släktforskarnas årsbok 2021* intressant läsning och en välavvägd blandning av olika sorters artiklar, såväl metodologiska som utredande och berättande. Den nytilkomna avdelningen med rättelser och tillägg är också välkommen. Helhetsintrycket är alltså gott, även om urvalet av artiklar inför publiceringen hade kunnat vara striktare och den redaktionella insatsen grundligare.

Asger Wienberg